Maa- ja metsätalousministeriö
Luonnonvaraosasto, erätalousyksikkö (riistatalous)
Ruokaosasto, markkinayksikkö (porotalous)

HE 146/2021 vp eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022 ja sen puitteissa riista- ja porotalous

Muistio valtiovarainvaliokunnan maatalousjaoston kuulemiseen 27.10.2021

30.40.42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Erityisasiantuntija Jussi Laanikari
p.0407336229

- Momentille esitetään 8,85 milj. euroa. Määräraha on 2,4 milj. euroa pienempi kuin vuoden 2021 talousarvio.
- Määräraha käytetään vuonna 2021 tapahtuneiden petovahinkojen korvaamiseen
- Alkuvuoden toteutuneiden vahinkotapausten (3769 löydettyä poroa) sekä loppuvuoden vahinkoarvion (n. 650 poroa) perusteella porovahinkojen määräksi arvioidaan vuonna 2021 yhteensä 8,83 milj. euroa. Tämä on 0,5-0,6 M€ vähemmän kuin vuonna 2020 toteutuneet porovahingot (yhteensä 9,4 milj. euroa).
- Porovahingot muodostavat yli 90% kaikista suurpetojen aiheuttamista vahingoista. Vuonna 2021 jo aiheutuneista vahingoista 44% on ahman aiheuttamia, 13% ilveksen, 19% karhun ja 23% suden.
- Kotieläin- ja viljelysvahinkojen osuus momentilta on alle 0,6 milj. euroa ja vahinkojen ehkäisemistoimenpiteiden osuus noin 0,75 milj. euroa. Alkuvuoden vahinkojen ja loppuvuoden vahinkoarvion perusteella kotieläin- ja viljelysvahingot tulevat jäämään myös alle 0,6M€.
- Vuoden 2020 petovahinkokorvaukset pystyttiin maksamaan. täysimääräisesti eduskunnan valtiovarainvaliokunnan mietinnön (VaVM 36/2020 vp) 2,4 M€ lisäyksen johdosta.
- Vuoden 2020 alusta kotieläin-, irtaimisto- ja mehiläisvahingot on korvattu sitä mukaa kuin niitä syntyy, joten momentilla tulee olla 2021 vahinkojen lisäksi riittävä puskuri vuoden 2022 vahinkojen hoitamiseen.

30.40.41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

Erityisasiantuntija Jussi Laanikari
p.0407336229

- Momentille esitetään 4,760 milj. euron määrärahaa. Määräraha koostuu tulomomentille 12.30.42 kertyvistä hirvieläinten pyyntilupamaksuista. jotka säilyvät ennallaan.

- Vuoden 2021 talousarvioon verrattuna määräraha on 0,84 M€ pienempi. Tavoitteena on saalismääriä nostamalla vähentää hirvieläinten aiheuttamia maatalous-, metsä- ja liikennevahinkoja. Momentin määräraha käytetään hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta aiheutuviin menoihin sekä riistavahinkorekisteristä ja muista hirvieläinten metsästyksen hallinnointiin liittyvistä tietojärjestelmistä (mm. Omariista) aiheutuviin menoihin. Lisäksi varoja voidaan käyttää hirvieläinkantojen seurannasta, tutkimuksesta ja hoidosta aiheutuviin menoihin sekä muihin vastaaviin menoihin.
- Aikuisen hirven pyyntilupamaksu on 120 ja vasan 50 euroa. Hirven osalta maksukertymän taso pienenee 3,860 milj. euroon (4,950 M€) ja valkohäntäpeurojen pyyntilupien osalta maksukertymän arvioidaan nousevan 0,900 milj. euroon (0,650M€).
- Hirvieläinten aiheuttamat metsävahingot, jotka maksettiin vuonna 2021, olivat 1,316 milj. euroa. Vahingot ovat edelleen laskussa. Hirvieläinten aiheuttamat maatalousvahingot kasvoivat 0,740 milj. euroon verrattuna edelliseen vuoteen (0,35 milj. euroa)
- Hirvien aiheuttamien metsätalousvahinkojen arvioidaan laskevan edelleen, mutta maatalousvahinkojen osalta vahinkomäärä ei seuraa valkohäntäpeurakannan kasvua.

30.40.50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Erityisasiantuntija Janne Pitkänen
p. 0295 162 338

- Momentille esitetään 13,998 milj. euron määrärahaa.
- Vuoden 2021 talousarvioon verrattuna määräraha kasvaa 0,120 milj.€.
    - Johtuen pääosin hallitusohjelman kertaluontoisesta 2,2 milj.€ lisäyksestä (Luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen).
    - Riistanhoitomaksujen kertymän kasvu 0,045 milj.€.
    - Vähennyksenä hallitusohjelman kertaluontoinen lisäyksen poisto eläintautien torjuntaan -0,125 milj.€.
- Määräraha perustuu riistanhoitomaksukertymään, joka on merkitty tuloarvion momentille 12.30.45. Arvioitu metsästäjämäärä vuodelle 2022 on 306 940 (edellisenä vuonna 305 500). Momentille arvioidaan kertyvän

11,798 milj. euroa (11,753 milj. euroa). Riistanhoitomaksun suuruus on 39 euroa ja alle 18-vuotiaalta 20 euroa.

- Riistanhoitomaksu on valtion metsästäjiltä keräämä veroluontoinen maksu, jonka valtio ohjaa laissa riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta säädetyllä tavalla riistahallinnon ylläpitämiseen ja riistatalouden edistämiseen.
- Hallitusohjelman lisäyksestä 2,2 milj. euroa käytetään valtakunnallisen SOTKA-hankkeen (Sorsalintujen tilan kohentaminen) toteuttamiseen.
- Hanke toteuttaa osin Valtioneuvoston periaatepäätöstä Helmi-elinympäristöohjelmasta 2021-2030 (YM/2021/28). Hankkeessa:
  1. toteutetaan monivaikutteisia riistakosteikkoja pesimäelinympäristöiksi,
  2. tehostetaan vieraspetojen minkin ja supikoiran pyyntiä erityisesti arvokkaimmilla lintuvesillä ja niiden ympäristössä,
  3. rakennetaan vesilintujen levähdysalueverkostoa arvokkaiden lintuvesien kunnostuksen yhteydessä,
  4. kehitetään valuma-aluetasoisen suunnittelun avulla riekkojen elinympäristöiksi soveltuvien soiden ennallistamista yhteistyössä vaelluskalapurojen kunnostuksen toimijoiden kanssa,
  5. kokeillaan uusia hallinnointi ja rahoitusmalleja käytännössä ja
  6. edistetään taantuvien riistalintulajien kannanseurantaa ja tutkimusta.

- Sotka-hanke on poikkihallinnollinen yhteistyöhanke, jossa on toimijoita niin ympäristö- kuin riistahallinnon puolelta. Hanke tukee paikallisten maanomistajien ja metsästysoikeuden haltijoiden elinympäristöjen hoitotöitä ja työllistää urakoitsijoita ja suunnittelijoita.
- Hanke työllistää ja osallistaa lukuisia alan järjestöjä ja myös aktivoi paikallisen väestön vapaaehtoistyötä sekä edistää yksityisen rahoituksen kanavoimista.

30.10.51. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Neuvotteleva virkamies Tapani Sirviö
p. +358 295 162 077

Porotalouden edistäminen (**momentti 30.10.51**, siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 1 843 000 euroa.
Määrärahaa saa käyttää seuraaviin poronhoitolain (848/1990) mukaisiin Paliskuntain yhdistykselle myönnettäviin avustuksiin:
1) valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroesteaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon myönnettävien valtionapujen maksamiseen
2) porotalouden edistämiseen tähtäävän neuvonta- ja kehittämistyön tukemiseen.
Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.
Valtakunnan rajoilla olevien poroesteaitojen valtion vastuulla olevat velvoitteet perustuvat valtioiden välillä
solmittuihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevien poroaitojen rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteitä.
2021 talousarvio 1 843 000
2020 talousarvio 1 843 000

2019 tilinpäätös 1 843 000

Porovahinkolautakunnan toiminnasta aiheutuvien menojen maksaminen (**momentti 30.20.01**)
Kyseiset menot ovat osa Ruokaviraston toimintamenoja (siirtomääräraha 2 v). Porovahinkolautakunta asetettiin lain 1135/2020 nojalla. Uuden lain myötä poronhoitoalueelle perustettiin porovahinkolautakunta ja lainkäyttötoimivalta riita-asioissa siirtyi yleisille tuomioistuimille.
Porovahinkolautakunta toimii alueella puolueettomana ja riippumattomana asiantuntijaelimenä. Lautakunta antaa pyynnöstä asiantuntijalausuntoja porojen aiheuttamasta vahingosta ja paliskunnan laissa säädetystä aitaamisvelvollisuudesta. Lautakunta tarjoaa myös sovittelupalveluja riitojen osapuolille. Ruokavirasto tuottaa lautakunnan tarvitsemat hallinnolliset palvelut, ja uuden lautakunnan toiminta on käynnistetty vuoden 2021 aikana. Lautakunnan toimintaan arvioidut menot ja tulot on huomioitu Ruokaviraston toimintamenoissa.

Poro- ja luontaiselinkeinojen aloitusavustus kuuluu Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta 2014 - 2020 rahoitettaviin toimenpiteisiin ja maksetaan talousarviovaroin momentilta 30.10.40, osana maatalouden aloittamis- ja investointiavustuksia (siirtomääräraha 3 v.).
Määrältään 25 000 euron aloitustukea haetaan ja myönnetään vuosittain noin 10 - 20 hankkeeseen, jolloin porotalouden aloitustuki on enimmillään noin 500 000 euroa.
Momentille 30.10.40 myönnetään määrärahaa 110 245 000 euroa.
Määrärahaa saa käyttää:
1) ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien nuorten viljelijöiden ja nuorten elinkeinonharjoittajien tilanpidon aloitusavustusten sekä maatalouden investointiavustusten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen
2) ohjelmakauden 2014—2020 ja siirtymäkauden 2021 sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 1306/2013) artiklojen 52 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 54 ja 56 (yhteiset säännökset ja maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset sääntöjenvastaisuuksista) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.
3) kokonaan kansallisesti rahoitettavien biokaasu- ja lannankäsittelyinvestointien maksamiseen.
Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Porotalouden eläinkohtainen tuki, jota maksetaan vuosittain porotaloudelle noin 4,5 milj. euroa.
Kyseinen tuki on osa pohjoista tukea (artikla 142) ja kuuluu kansallisen tuen momentin alle **(momentti 30.20.40**. Kansallisen tuen momentin kokonaismääräraha on 332 000 000 euroa vuonna 2021
Suomi saa myöntää pitkäaikaisia kansallisia tukia liittymissopimuksen artiklan 142 perusteella. Edellä mainittuihin pitkäaikaisiin kansallisiin tukiin kuuluvaa eläinkohtaista tukea maksetaan porotalouden harjoittajille maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain nojalla. Tukea maksetaan tuen saajille tukialueilla C3 ja C4 poronhoitovuoden päättyessä poroluetteloon merkittyjen eloporojen lukumäärän perusteella.

Tuen saajalla tulee olla omistuksessa valtioneuvoston asetuksella vuosittain säädettävä vähimmäiseloporomäärä. Asetuksessa on huomioitu myös mm. mahdollinen ylilukutilanne. Asetuksen mukaan tukea ei makseta siltä osin kuin eloporojen määrä ylittää paliskunnille tai niiden osakkaille määrätyt suurimmat sallitut määrät. Edelleen jos paliskunnan eloporojen määrä ylittää paliskunnille määrätyn suurimman sallitun eloporojen määrän, ruokakuntien tukikelpoisten eloporojen määrää vähennetään ylimääräisten porojen osalta samassa suhteessa kuin ruokakunnat omistavat eloporoja paliskunnassa.